

s potrebnim in primernim gnojem nadomestiti, kar ti je po poljskih pridelkih iz sebe oddala, ker se pa to leto za letom neprestano godi, postaja čezdalje bolj opustošena in na zadnje ni pridelka več. Ako svojo živino le na pol in slabo krmiš, vedi, da boš od nje dobival tudi le malo in to polovico slabšega gnoja, nego od pošteno krmljene živine.

Dalje se pa tudi obilo polja z malimi močmi nikdar dobro in umno obdelati ne more: a od površno obdelane zemlje, če bi tudi spočita bila, se dobrega in obilnega pridelka nikakor zahtevati in pričakovati ne more. „Površno storjeno je vselej skaženo“ velja tudi pri obdelovanju polja, kakor pri vsakem drugem delu in opravi.

Ker je s poljsko zemljo veliko več in mnogovrstnejega dela od zgodnje pomladi do pozne jeseni nego s senožetimi in travniki, naj bi se svet v njive, kjer je mogoče, le blizo doma in stanovanja vporabljeval. Koliko manj trpé živina in ljudje pri izvažanju gnoja in drugih reči na blizo stanovanja ležeče njive, kakor tudi dovažanju poljskih pridelkov na dom! Koliko časa se prihrani tudi delavcem in plevicam, kateri imajo z okopavanjem pletvijo in drugim med letom na polji večkrat opraviti, ako jim ni treba daleč na taisto hoditi! Na njivah blizo doma se uže zjutraj veliko dela stori, med tem, ko bi se na oddaljeno še dospelo ne, a na oddaljenem mora se pa tudi zvečer preje od dela prenehati nego na blizo doma ležečem. Kar obdela na od doma več ali manj oddaljenem polju v enem dnevu 10 delavcev, bode ravno tisto delo na blizo doma ležečih njivah ti v enem dnevu 8 delavcev opravilo; zjutraj se prej delati prične, zvečer se pa tudi dalje dela, a med dnevom so pa delavci tudi vedno pazni, da bi jih gospodar ali pa gospodinja brezposelne ne zasačila, kakoršno nadzorovanje jima pa na oddaljenem polju vselej mogoče ni. Uže tu je veliko dobička prihranjenega, posebno, če se to vsako leto še po večkrat ponavlja.

Manj polja dobro pognojenega, globoko preoranega in pravilno obdelanega bode ti več in boljših sadežev rodilo in donašalo, nego veliko pustih in slabo obdelanih njiv. Na ta način prihrani se veliko časa, kateri se dá v snaženje in izboljševanje košenin porabiti, kakor tudi žitnega in drugega semena, ki se more bolje ukoristiti, nego v slabo in pusto zemljo za vselej zavreči.

Vsakega, tudi le na pol mislečega kmetovalca lastna skušnja uči, da detelja pusto njivo, na kateri je mineralno gnojilo prošlo, zopet izboljša, ker se s svojimi dolgimi koreninami, katere globoko v zemljo segajo, iz spodnjih plasti v zgorenje novih mineralnih gnojil dovede; in take ledine, ako se tudi od časa do časa s živinskim gnojem zadostno pognoje, morejo se pozneje zopet v rodovitno polje, ako to potreba zahteva, premeniti.

Glavna stvar in dobiček pri tem je pa to, da se na ta način na manj in bolje obdelanih njivah prideluje z manjšim trudom več in boljših poljskih pridelkov od ene strani, a več dobre živinske krme pa od druge strani, s pomočjo katere je moč več živine rediti, jo dobro oskrbovati in od nje boljšega užitka imeti.

To bi bil uže precejšen korak do izboljšanja gnotnega položaja, ker se z manjim trudom in delom prideluje boljših poljskih pridelkov, ter tečne živinske krme, poleg česar se družina in živina dobro počuti.

Kaj ti pomaga imeti veliko pustih njiv le površno obdelanih poleg par medlih in sestradanih govejih repov v hlevu; ne od enega, ne od drugega takega dobička za svoj trud pričakovati ne moreš!

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Gotova pomoč zoper podgane in miši.

Znanstveno društvo v Chicagu je lansko leto razpisalo vprašanje: „kaj so najgotovejši pomočki, da se preženo podgane in miši?“ in je najboljemu odgovoru zagotovilo 20 dolarjev darila. — Nedavno je ono društvo ono darilo pripoznalo dr. Burnetu v Filadelfiji, ki je na gori navedeno vprašanje v latinskem jeziku odgovoril tako-le: „Pomnožite si število mačk.“ — Dohtarju res ni bilo treba si glave beliti, da je to odgovoril, — vendar pa je pravo zadel.

Ozir po svetu.

Pisma iz Ogerske.

Dolgo dolgo sem odlagal Vam nadaljevati lanska pisma iz Ogerske, gradiva mi sicer zato ni manjkalo, tudi dobre volje ne, pa moči ni bilo. Vendar kaj bi Vam še danes „tandem aliquando“ pisal, da bi „Novične“ bralce zanimalo? — Politika madjarska, večni prepiri tukajšnjih političnih strank, jim menda ne bi ugajali, ker res malo pomena vrednega je na tem, krenem toraj zopet k ogerskim socijalnim vprašanjem, katera so bolj znamenita.

Ker se je zadnjič ljudsko štetje vrševalo — v nekaterih ozirih najvažnejše, socijalno vprašanje — začnem tedaj z njim zato, ker so njegovi rezultati, kolikor jih je do sedaj uže dovršeno znanih, za ogersko državo jako pomenljivi. Statističen birô še sicer daleko svojega dela ni dovršil, med drugim ni še poročil števila različnih narodnosti, v kateri točki bodo Madjari gotovo velik „prirastek“ imeli, akopram uže znano število skupnega prebivalstva grozno malo pomnoženja pokažuje, ker tukaj se je vpisavalo vse za madjarski „materni“ jezik, kar le količkaj madjarščine lomiti more, da si matere njihove nikoli besedice madjarski govorile niso; to je zahteval ogerski patrijotizem, v katerem se je posebno nemško in judovsko prebivalstvo odlikovalo.

Star in v Avstriji, kakor na Ogerskem jako znamenit ministerijalni svetovalec, rodом trd Nemec, mi je rekel: „jaz sem za materni jezik vpisal si madjarski, akopram do 15. leta svoje starosti ne kar besede govoril nisem, a to zahteva moj patrijotizem, treba je, drugim dober zgled davati“.

Mimogredé tukaj ne morem si kaj, da ne bi omenil svojega začudenja, kako da je dunajski državni zbor tako perfidno — naj se mi oprostí ta neparlamentarni izraz — stavil za rubriko narodnosti „Umgangssprache“, kajti to je bila prava nemška zavratna past, v katero so imeli padati glupi in nepozorni avstrijski Slavjani. Take zvijače še ultramadjarski peštanski državni zbor ni hotel rabiti, tukaj se je pametno in pošteno stavila rubrika „materni jezik“, za katerega se je tudi vsakdo brez zavira lahko podpisal, dodavši, da tudi madjarski govori, kar se je brez vseh preprirov godilo.

Obéi rezultat celokupnega prebivalstva je zdaj konstatiran. Po tem je koncem leta 1880 se v vsem ogerskem kraljestvu našelo 15 milijonov in 610.700 prebivalcev. Leta 1870. jih je bilo 15 milijonov in 417.300, naraščaj od one dobe je toraj za 193.400; temu malemu pomnoženju pa je še več nego polovico samo glavno mesto Budapešt dalo.

Da je tako grozno malehni naraščaj v teku desetih let tukajšnje merodajne kroge zelo osupnil, se lahko razume. Ugibajo se zdaj vzroki tej pomenljivi prikazni, in premišljava se sem ter tje, kako bi se jim v okom